

# Co jsou uměnovědná studia?

Úvod do uměnovědných studií

# Požadavky

---

- ▶ Zpracovat úvahu (esej) o aktuální uměnovědné problematice na jedno z níže uvedených témat, vč. „slovníkové“ definice zvoleného tématu (ideálně podle 2 zdrojů).
  - ▶ Umělecké dílo; Otevřené dílo; Funkce umění; Umělecká hodnota; Umělecká kritika; Masová kultura; Kulturní průmysl; Lidová kultura; Postmoderní kultura; Umělecká kritika; Vztah umělce a publika; Proměna vkusu
- ▶ Celkový rozsah max. 4000 znaků včetně mezer; citovat zdroje!
- ▶ Zpracování probíhá v těchto termínech
  - ▶ Výběr tématu a zpracovávané problematiky – do **6.11. 2016** (formou příspěvku do diskusního fóra)
  - ▶ Předložení textu práce elektronicky prostřednictvím IS – do **2.1. 2017**
- ▶ Závěrečná zkouška v podobě písemného testu ve zkouškovém období.





# J. S. Bach... a

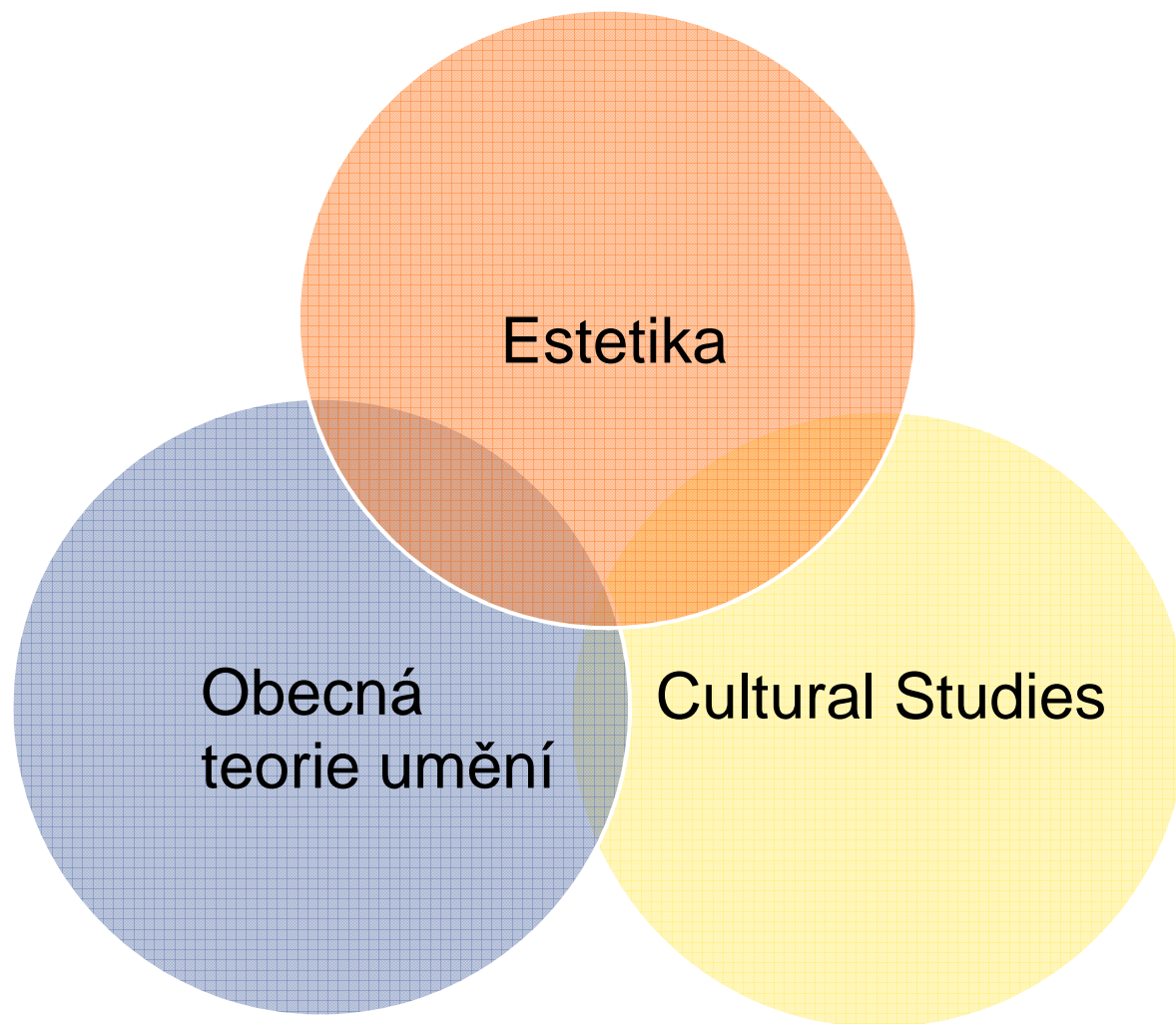
---





# Uměnovědná studia

---



# Estetika

---

- ▶ filozofická „nauka o krásnu“
- ▶ název dal oboru Alexander Gottlieb Baumgarten (1714-62) spisem *Aesthetica* z roku 1750
- ▶ kolísá mezi teorií smyslového poznání, teorií krásna a teorií umění



# Obecná teorie umění

---

- ▶ vyrůstá z empirické opozice vůči spekulativní filozofické estetice
- ▶ Max Dessoir a Emil Utitz – na počátku 20. století pojem „allgemeine Kunstwissenschaft“
- ▶ Jaroslav Volek (*Základy obecné teorie umění*. Praha, 1968)
- ▶ také různé empiricky zaměřené přístupy k umění (např. sociologie umění, psychologie umění)





# Cultural Studies (kulturní studia)

---

## ▶ Britský (strukturální) marxismus (kulturalismus)

- ▶ Richard Hoggart
- ▶ E.P. Thompson
- ▶ Raymond Williams, *Culture and Society*, 1958
- ▶ Centrum pro současná kulturní studia, Birmingham, 1964
- ▶ „od estetiky k antropologii“

## ▶ Francouzský strukturalismus

- ▶ Roland Barthes, *Mythologie*, 1957



# Dialektika kulturních studií

---

- ▶ Jonathan Culler, *Krátký úvod do literární teorie*, Brno 2002:
  - ▶ „...je hnací silou kulturních studií napětí mezi touhou znovu objevit populární kulturu jako projev lidí či dát slovo kultuře skupin stojících na okraji a studiem masové kultury jako vnucované ideologie, jako represivní ideologické formace.“ (s. 54)
- ▶ blízkost k mediálním a komunikačním studiím
- ▶ zájem o populární kulturu



Co je věda?

Úvod do uměnovědných studií

# Empirická věda a filosofie

---

▶ Reálné či empirické vědy se odlišují od jiného druhu vědeckého poznání, filozofie, v několika podstatných rysech:

- ▶ 1) jsou "empirické", tedy vysvětlují empirické empirickým
- ▶ 2) jsou tematicky redukované
- ▶ 3) jsou metodicky abstraktní

Ad 1) To znamená, že nevysvětlují empirické transcendentním (např. "bůh", "absolutní duch", "idea", "samopohyb").

Ad 2) Resignují na zodpovězení řady otázek typu: "Proč jsme na světě?", "Jaký je rozdíl mezi dobrem a zlem?", "Je sebevražda ospravedlnitelná jako řešení životní situace?".

Ad 3) Používají pro různé jednotlivé případy výzkumných metod, které jsou do značné míry univerzální. Ve vědě není každý jednotlivý případ zpracováván specifickým přístupem, nýbrž je užíváno typizovaných či "normovaných" postupů. Jednotlivý případ není předmětem zájmu sám o sobě, ale jako prvek celé třídy jevů, jako reprezentant druhu, typu. Od jeho individuálních vlastností se "abstrahuje", pokud je není možné "zobecnit" na množinu jevů".

---



# Dělení věd

---

- ▶ novokantovci – Windelband, Rickert
  - ▶ Vědy **nomotetické** (nomos = z řečtiny: zákon)
  - ▶ Vědy **idiografické** (idios = z řečtiny: zvláštní, dílčí; grafé = z řečtiny: zaznamenávám, píši;)
  
- ▶ v anglosaském prostředí podobná polarita mezi
  - ▶ sciences
  - ▶ humanities



## Weberovo pojetí empirických sociálních věd

---

- ▶ Sociální realita – hodnotové ideje – významné jevy
- ▶ Empirická věda:
  - ▶ Musím se vyhnout **hodnocení**
  - ▶ Neobejde se bez **vztahování k hodnotám**
- ▶ Nikdy nemůže být úkolem zkušenostní (empirické) vědy zjišťovat závazné normy a ideály, aby z nich mohla vyvozovat recepty pro praxi.
- ▶ Empirická věda není s to nikoho naučit, co má, nýbrž pouze to, co může a – podle okolností – to, co chce.



# Falzifikace, Paradigma

---

- ▶ Falzifikace (K. Popper)
  - ▶ Hypotézy a jejich vyvracení
- ▶ Paradigma – (Thomas Kuhn: Struktura vědeckých revolucí, 1962; česky 1997)
  - ▶ Normální věda
  - ▶ Řešení hádanek
  - ▶ Anomálie
  - ▶ Krize
  - ▶ Nové paradigma



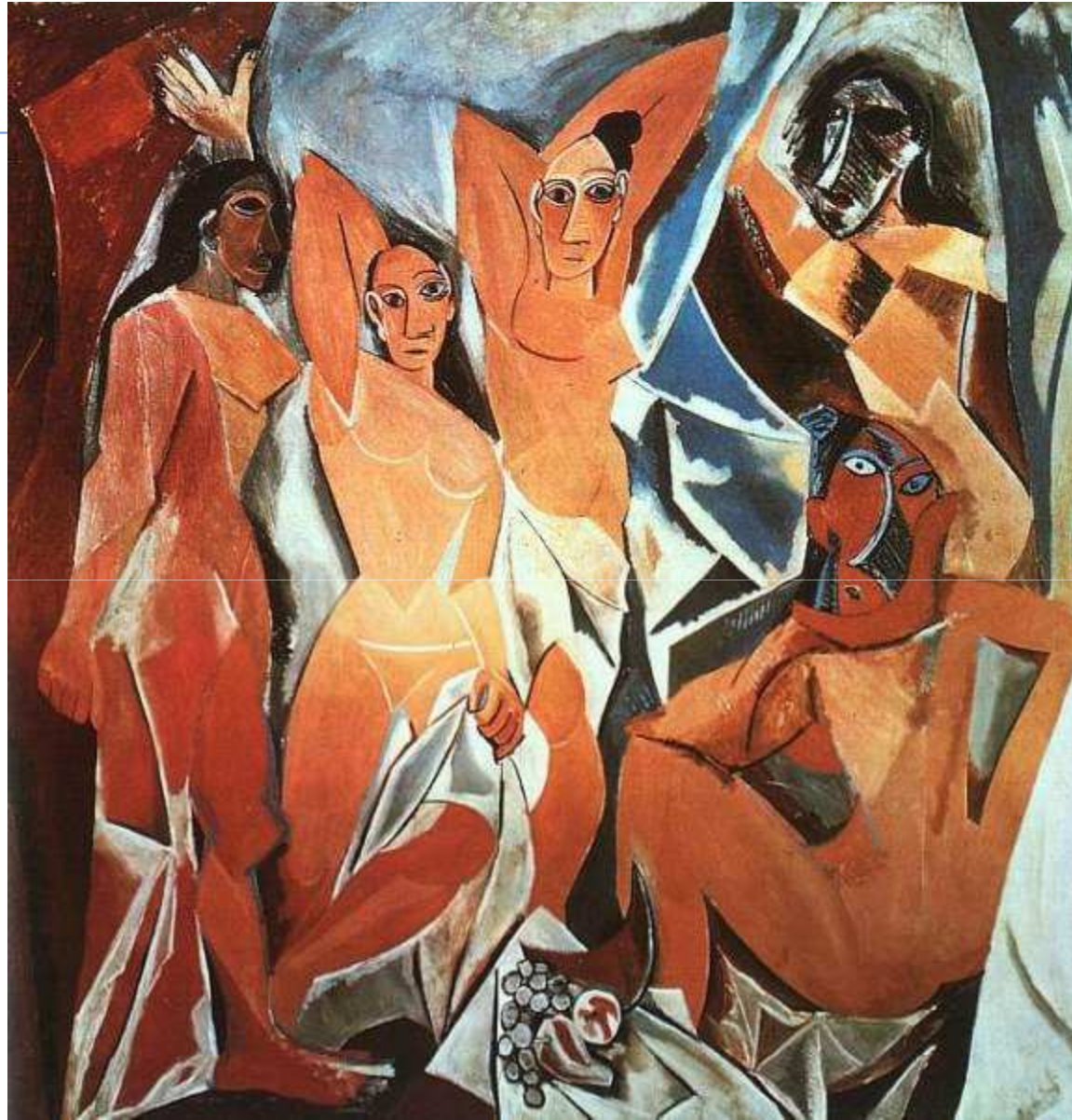
# Estetický soud

Úvod do uměnovědných studií









# Základní okruhy problémů

---

- ▶ krása jako objektivní vlastnost předmětů
- ▶ krása jako výsledek poznávacích schopností subjektu
- ▶ krása jako výsledek funkčního vztahu předmětu k lidským potřebám



# Krása jako objektivní vlastnost

---

- ▶ Pythagoras (570 – 510 př. Kr.)
  - ▶ Číslo, harmonie, řád
  - ▶ Zlatý řez ( $\phi = 0,618$ )
  - ▶ Nejjednodušší poměry: intervaly ( $n+1/n$ )



Fig. 2

Musical Interval Ratios

$1/1$	unison
$16/15$	minor second
$9/8$	major second
$6/5$	minor third
$5/4$	major third
$4/3$	perfect fourth
$7/5$	diminished fifth
$3/2$	perfect fifth
$8/5$	minor sixth
$5/3$	major sixth
$7/4$	minor seventh
$15/8$	major seventh
$2/1$	octave



# Krása jako objektivní vlastnost

---

- ▶ **Platón (427 – 347 př. Kr.)**
  - ▶ Idea dobra a krásy
  - ▶ Mimesis, dvojitá mimesis
  
- ▶ **Aristoteles (384 – 322 př. Kr.)**
  - ▶ Pozitivní mimesis
  - ▶ Uvolnění citů, Katarze (očista duše)
  
- ▶ **Středověk**
  - ▶ sv. Augustin – unitas multiplex
  - ▶ sv. Tomáš Akvinský – integritas, harmonia, claritas